

Inu nobedn zvečer čede nagoni na dom,
 Bodemo v črnemu krilu zavite bejzalle po temneh
 Gojzdeh, na citrah pak b'do strune nam pokale preč.
 Krajske Modrice toku zdihuvale so; ti pak naš Krajan'k
 Srečn pojd', srečn tam živ', srečn tud' pridi nazaj.
 Persl bo tudi en dan, k'tir' bode te zupet perpellal;
 Pojdi le srečn! ti boš naše bel zelle zažgal:
 Bodemo tebe veliku iz vekšem vesellam prejelli,
 Boš tud' ti Krajan'k spet naš, bomo štemalli te bel.
 Boš živel tud' per perhodnemu svejtu koker en Kraj'nek,
 Buh daj! de Tebe le skor' videjo moje oči.

*

*

*

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
 Dokler živi.“

Narodska prislavica.

Četerta in zadnja država, ki je imela nalaš pozidano šolsko sgrado na svetovni razstavi Dunajski, bila je Portugalska. Kaj posebnega se vendar v tej učilnici ni videlo, in ona mi je iz med vseh najmanj dopadala. Svetloba dohajala je v precej prostorno šolsko sôbo od dveh nasprotnih (južne in severne) strani; klop — za dva otroka vravnana — je bila le ena ob strani na ogled postavljena, in še na tej se ni nič posebnega videlo, razun če povem, da je imela pod berilnjakom miznico s pregibljivim predalom, kamor otroci med ukom lahko svoje orodje skladatajo. V sredi učne sobe nahajala se je namesto pruk velika miza, na kateri je bilo razpostavljenih mnogo rokopisov, risarij, slikarij in enacih šolarskih ročnih izdelkov; menim vendar, da v portugalskih šolah ni do pičice ravno tako, ampak da imajo pruke postavljene tako, kakor pri nas. Tudi vzvišenega prostora za učitelja, za katedro in šolske table ni bilo nikjer videti; ampak na glavni sprednji strani je stala prislonjena k steni priprosta miza, od koder menda vlada učitelj svojo mladino. Da vse to ni napravilo všečnega vtisa na me, ni menda treba praviti. Po stenah nahajalo se je poobešenih mnogo slik za kazavni poduk: zemljevidov, anatomičnih tabel, predložkov za risanje in enake robe. Edino, kar se je v tej šoli mikavnega nahajalo, in kar — vsaj jaz — imenujem posneme vredno, bile so fotografije naj bolj odličnih in pridnih šolarjev, ki so bile v precej veliki obliki posnete, ter v lične okvire vložene, po steni poobešene. V portugalskih šolah je namreč baje navada, da se o sklepu šolskega leta najboljši pervoverstniki fotografirajo, in njihove slike služijo potem šolskim sobam za olepšavo, njim samim v čast, ostali šol-

ski mladini pa v spodbudo k marljivosti. Tako ima tedaj vsaki narod kaj tacega, kar drugej ni v navadi. Ker se družega posebnega ondi ni videlo, sem se tudi kmali naprej podal. —

Zdaj naj spregovorim nekoliko o učnih sredstvih, katere je bila razpostavila združena Nemčija. Mnogo, mnogo bi se dalo o izverstni natančnosti marsikakega posamesnega predmeta govoriti; — dobro splošno podobo naslikati pa mi je toliko težavniše, ali bolje reči, nemogoče, ker so celo nemški strokovnjaki sami o tem izrekli, da so bili njihovi učni pripomočki le nakupičeni = „aufgehäuft“, in da se je pogrešala osobita ideja (besondere Idee) v vredovanju tega oddelka. Bili so res enakoverstni predmeti pogostno dalječ ločeni, ter raztroseni po obširnem razstavnem prostoru, in Nemec, kateremu sploh vsa izložba ni bila nič kaj po volji, dejal je, da je bila „die deutsche Unterrichtsausstellung im kleinen ein Bild der ganzen Ausstellung“. Kakor sem že zgoraj omenil, bili so pa nekateri posamesni predmeti res izverstne natančnosti, in človek se pri njih ogledovanju lahko več nauči, kakor iz najboljše učne knjige. V prvi versti naj imenujem izdelke g. prof. Landois-a v Münster-u. Živalsko življenje je bilo po tem — bi djal — neprekosljivem strokovnjaku prečudno natančno po naravi vpodobljeno. Videl se je pa pr. brošč (majev keber) predstavljen v trenutku, ko leže pod zemljo zalégo (jajčka); dalje iz jajčka zvaljena gosenica (červ = Larve) manjša in večja, objedáje korenine; poslednjič mešiček (Puppe) in popolnoma razviti keber na listju. Na kakih 30 družih slikah (Tableau) smo videli plastično predstavljeno življenje raznih družih manjših živalic, in sicer tako do pičice natančno, da je presegalo vsak še tako detailirani (nadróbní) popis. Nemški strokovnjak je imenoval te predmete „einen Glanzpunkt der deutschen Unterrichtsmittel“. — Gg. Lösecke & Böseman sta bila razpostavila hvalevredno zbirko ponarejenih gob; enako g. Thomas zbirko kristalnih modelov. Posebno izverstni so bili anatomske in fiziološki modeli g. Fleischmann-a v Nürnberg-u in g. Ziegler-ja v Freiburg-u, in sicer glavno čepinje (Schädel) vseh peterih plemen človeškega rodu; razne ponaredbe ledijnih kosti (Beckenknochen); skrajne mišice (Muskeln der Extremitäten) človeškega trupla; razvijanje človeškega telesa, kakor tudi enako razvijanje očesa, srca in družih organov. Nekatere podobe so tudi kazale fiziologijo rastlinstva. Lepo mineralno zbirko (posebno mične kristale) je bil razpostavil g. plem. Pech iz Berolina; mnogo kemičnih preparatov g. Schuhart iz Görlitz-a; obilo modelov parostrojskih za tovarne, žage, vzdigála, vóde, (Hebel), sesaljke (Pumpen), škripce (Aufzüge) — vse to posebno primerjeno in določeno za uk v ljudskih in srednjih šolah — g. Möwig v Königsberg-u. Po stenah videti je bilo od sile veliko raznoverstnih slik za kazavni poduk, na pr. tičja in ribja plemena; rastlinstvo in sadjereja v premnogih variacijah, — vmes tudi

slike o rastlinskih boleznih; atlanti; zemljevidi; fizikalnične stenske table; predložki za risanje, naravoslovne tvarine i. t. d. Na drugi strani je bila stena poobešena (tapecirana) s samimi pedagoškimi časniki. Po mizah in po omarah ob sredi razstavnih prostorij je bilo brez števila ženskih (šolarskih) ročnih del; učnih pripomočkov pri odgoji za slepe in obilo njihovih izdelkov; tvarin zadevajočih otročje povernice (Kinder-gärten); povečanih cvetok, gob, sadja in anatomskih predmetov (Pappenmodelle im übergrossen Masstabe); dopersnih kipov slovečih nemških učenjakov in umetnikov; — podučnih in zabavnih knjig cele skladišnice; šolskih obrisov, telovadnic, gospodarskih poslopij, fužin, ladij; — majhnih kip (en miniature) vojakov, rokodelcev, žival, zverad i. t. d. Da ni bilo tudi brez zemeljskih obel, telurijev, fizikalnih aparatov, okamin, šolskih klopi z 1, 2, 3 in 4 sedeži, šolskih tabel, otročjih rokopisov, raznovertnega šolskega orodja ter učnih priprav in sam Bog zna, kaj še vsega, menda mi ni treba posebej razlagati. Izvzemši nekoliko pomorskih orodij (nautische Instrumente) in nekaterih silno umetnih fizikalnih aparatov vendar ni bilo videti nič tacega, na kar bi že druge ne bil naletel; — sploh pa vendar rad priznavam, da kakor v novejših časih pri vseh omikanih narodih, tako se tudi v obširnej Nemčiji prizadevajo po vseh močeh, šolski poduk pospeševati s pomočjo nazora (Anschauung) tako, „da se“, kakor naš slovenski kmet dobro pravi: „vsaka reč lahko z roko pošlata“.

(Dalje prih.)

Pripravljalna pot v zemljepisje in zgodovino.

(Dalej.)

Zemlja je bila tedaj ozaljšana z zeli vsake baže, bilo je na nji žival različnih plemen, in bilo je tako po vseh krajih zemlje. A precej od začetka je bilo poveršje naše zemlje zelo različno v njega posameznih delih in sicer različno: 1. po podnebji; 2. po tem, kako se verstita na njem dan in noč; 3. po rodovitnosti tal; 4. po tem, kako so bile razdeljene zeli in 5. kako živali na njem (poveršji).

Po večem je to še tako, kakor je bilo od začetka, na zemlji ima vsak kraj še kaj posebnega, in ni je zemlje, da bi bila drugi enaka v vseh rečeh. Poglejmo tedaj, kako so dežele na zemlji različne:

1. V obnebji, t. j. kakšen je vzduh (zrak), kar se tiče mraza in toplote, vlažnosti in osušnosti, zdravja in nezdravja.

Obnebje pa poglavitno zavisi od tega, kako obsevajo solčni žarki našo zemljo, koliko solnce razgreva zrak in tla. Tako postanejo različni zemeljni pasovi, navadno jih štejemo petero: dva merzla, dva zmerno topla in le jednega toplega.